

stran postavili drugo prislovico, da „prazen trebuh vpije“, ter jej dodali še besede sv. Pavla: „kdor ne dela, naj tudi ne je ne“. Če bo treba, bomo drugi pot bolj na drobno namalali studenec teh prislovic; vsaj je životopis nekterih „journalistov“ do pičice svetu znan. — Konečno peticijonira „izv. dopis.“ še za to, „naj se opusti zagrizenost, ktera se je proti „Slov. Nar.“ zlasti v tem manifestirala, da je nenaroden uradnik baš zbog tega (!) službo dobil, ker je omenjeni list proti njemu pisal“. Kje nek na svetu si časnikarji domišljujejo, da njim na milo ali nemilo se službe oddajajo? Kako pa to, da „Slov. Nar.“, ki je še veliko več v svojih 5 tečajih pisal proti nekemu velikanu nemčurskemu, poslednji čas pa ni črhnil besedice o njem?! Ali se ne pravi baš to: samega sebe na led posaditi? Strast je res nesrečna stvar. — Klika nemčurska si je izbrala „Deutsche Zeitg.“, da jej cele koše laži pošilja o šolskih zadevah kranjskih in črni posamne osebe deželnega šolskega sveta. Že zadnjič smo omenili, da nikjer po deželi — in neki izvedenec je rekel, da še na Turškem ni — v nobeni občini take nečimurnosti za ljudsko šolstvo kakor v Ljubljani, kjer sila veliko otrok v nobeno šolo ne hodi; al vse to ne briga te klike; tebi nič meni nič pisari o „Zerfahrenheit des Schulwesens in Krain“. Al zdaj nam je sama „Deutsche Ztg.“ luč prižgala: zakaj to? Čujte okrajni šolski nadzorniki, čujte okrajni in krajni šolski sveti: na dr. Jarčevo mesto, ki se je nemčurjem hudo zameril, da je zadnji čas se potegnil za slovensko učni jezik v ljudskih šolah, bi po vsej sili radi posadili učitelja Pirkerja! Za božjo voljo! pustite tega možá na njegovem mestu; vsaj on sam in pa dr. Kljun vesta, s kakimi težavami je pred nekimi leti postal to, kar je danes. Če tudi je sicer mož konfesijsloserske šole, vendar neki vsak večer skrivé roženkranc moli, da je, kar je.

— (Preklic laži.) „Tagblatt“ je te dni mene dolžil, da sem jaz kriv hudega poškodovanja mnogo delavk v cigarni fabriki, češ, da sem na ulicah klical, da streha gorí in s tem delavke v grozoviti strah pripravil. Občinstvu nasproti moram razjasniti to hudobno laž. — Ko sem v hišo slišal krič, da je ogenj v fabriki, hitim pred vrata živinozdravnišnice ter gledam, kako se dim z iskrami iz dimnika valí. Ogenj v dimniku se mi ni zdel nevaren, zato stojim in čakam pred hišo, kaj bode iz tega. Še le ko se krič „Feuer“ množí in tudi unkraj Ljubljani ljudje vpijejo „Feuer“, sem šel doli in vratarju rekel, da je ogenj v fabriki. Al on me še poslušal ni, in je le delavke, ki so po stopnicah doli vrele, še z enim delavcem nazaj tišal in vrata zaprl. Ko so bila vrata zaprta, hitim tiho domú, vedši, v koliki nevarnosti je zavoljo fabrike že večkrat bila živinozdravnišnica. Delavke, kakor vsak drug človek, dobro vedó, da v fabriki je vse leseno; ali je tedaj v takem strahu pametno bilo vrata zapreti prestrašenim, naj zagovarja kdor hoče, jaz ne.

P. Skalè,
učenic živinozdravstva.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Iz Dunaja. V soboto se je zopet pričel državni zbor. V zbornico poslancev so prišli še nekteri Poljaki in Slovenci: grof Barbo, dr. Poklukar, Rudež in Jugovic. Začela se je danes razprava o tem, kaj naj zbornica poslancev odgovori na cesarjev govor v pismu, ki se navadno adresa imenuje in ktero je načrtal dr. Herbst. Ta načrt se giblje v tistih frazah, kakor jih vsak dan slišimo iz ust ustavovercev. Polno zaupanje do ministerstva, ki je meso iz mesá njihovega in duh iz duhá njihovega, — direktne volitve v

državni zbor, — kosček pogače Poljakom, če bodo vbogali, — brca državnopravni opoziciji in federalistom: to je jedro tega načrta.

Prvi je Poljak Čerkavski besedo poprijel in ostro govoril proti temu načrtu, rekši, da Galicija zahteva že davno jej obljubljeno samostojnost, — da Poljaki nikdar ne bodo pritrdili direktnim volitvam, — da ministerstvo Hohenwartovo je pošteno pot nastopilo za poravnavo avstrijskih homatij, — da so adresni napadi na druge Slovane hudobni, — da šolske postave so nepostavne in ne veljajo nič, in da cerkev pod jarm državni djati, žali večino Avstrijanov. — Se vé, da so „ustavoverci“ kričali hudo proti temu govoru.

Še bolj in deloma humoristično je Herbstov načrt mlatil Greuter, slavnoznani tirolski poslanec, tako-le:

Prestolni (cesarjev) govor izreka obžalovanje, da en del državljanov ne nastopi onih tal, na katerih je edino mogoče porazumeti se. Adresa Vaša pa molčí o tem. Toda zakaj molčí? Ko bi oni gospodje, ki so osnovali ta načrt, s krono vred obžalovali to, da oni poslanci, kateri vkljub vsemu mogočemu pritiskanju so vendar izvoljeni bili, ne pripoznavajo ustave, obžalovali bi potem tudi, da se v tem trenutku ne odpró vsa četrvera vrata v zbornico našo, in da eksclenca grof Clam-Martinic s svojim zgodovinskim plemstvom in Rieger s svojimi zvestimi tovarši ne stopijo v dvorano. In če, gospoda moja, v resnici obžalujete, da se to ne zgodi, potem pa tudi s tem obžalujete to, da danes pri glasovanju o Vaši adresi ministerstvo, kteremu ste ravnokar dali zaupnico, ne dobí nezaupnice. (Dobro, dobro! na desnici!); kajti to je vendar očitno — vsaj to si seštejete na prste — da, če bi bili danes tukaj vsi, ki imajo pravico tukaj biti, bi Vaša adresa bila pokopana. (Veselost! dobro! dobro! na desnici.)

Danes sem že mnogokrat slišal govoriti: „Mi smo ustavoverci!“ — Jaz pa rečem: To ni res! — Čehi, ti so ustavoverni. (Splošnja veselost.) Kajti, ako bi bili v državni zbor vstopili Čehi, že zdavno bili bi Vi z ustavo na cedilu. (Živa veselost na levici. Dobro! na desnici.)

Toda ne le to; še nekaj družega me tolaži. Vi ne živite le od milosti Čehov, ampak Vi živite tudi od milosti onih, ki sedé na tej (desni) strani. Kajti ako danes mi nismo dobre volje, in ako se nam danes stoži po domu, gotovo bode gospod vodja stenografov moral na stran položiti svoj svinčnik, ker po naši postavi ne bi več mogel v stenografski zapisnik sprejeti ne enega ustavovernega govora. (Splošna veselost.)

Toraj le počasi, le počasi, gospoda moja! In ker smo, žalibog, dandanes prišli do tega, da se pravica več ne spozná in spoštuje za pravico, ako ob enem ne gré za silo, zato ravno v tem spoznajte, kam ste zašli s svojo silo. Moja gospôda, Vi tako daleč pridete, da Vas, ako hočete še dalje živeti, najdemo pri prav patriotičnem delu; to pa obstoji v tem, da boste morali z svojimi lastnimi rokami podirati obzidje, s kterim je ugrajena ustava, in to zato, da vsaj Poljaki s svojo utrjeno deželno pravico va-njo stopijo skozi narejeni predor. Ko se enkrat odprè ta vrzel, potem 11. §. postavite na stražo, in mi vsi o svojem času drug za drugimi gotovo pridemo za njimi, a državo uravnamo tako, kakor mora biti osnovana, da enkrat zadobí mir Avstrija. (Dobro! na desnici!)

Vlada v svojem programu izreka, da so se narodi naveličali državnopravnega prepira. Rad verjamem, da je dobro mislila s temi besedami. Toda Vi, gospôda moja, teh besedi ne morete govoriti, zato jih pa tudi niste izrekli v adresinem načrtu. Ko bi 1861. leta v tej zbornici ne bilo državnopravnega prepira z

Ogri in Hrvati, padli bi bili takrat tudi Vi. Mislite si le 84 Ogrov, 9 Hrvatov in še 20 Lahov, in kje potem bila bi Vaša večina? In danes pride vsa državoppravna opozicija, kje potem je Vaša večina? Toraj vidite, da Vam, ako hočete še naprej gospodovati, je res nemogoče misliti na to, da poneha državoppravni princip, vsaj Vi živite le od tega prepira. (Dobro! na desnici.)

O tirolskih razmerah govoreč iz svojega življenja pripoveduje Greuter to-le: Leta 1848. pride nadvojvoda Joan v deželo našo, da bi uredil deželno brambo. V znanem pismu se obrne tudi do duhovščine, da bi s prižnice delala politiko, ker je bila politika popolnoma ohromela v pisarnicah. Tudi jaz sem s prižnice delal politiko. Pri tej priči pa iz srede stopi mož, rekoč: Gospoda moja! vse to je prav. Jez sem bil 1800. leta šel na vojsko, in zdaj zopet se razlega klic do mene in mojih sinov, naj gremo na vojsko. Al kolikokrat smo šli, tolikokrat nismo dobili družega, nego to, da so se nam podaljšali obroki (brišči) za plačevanje davkov. Leta 1795. so nam obetali, da se spolnijo obljube cesarja Leopolda, češ, da se prekličejo vse postave cesarja Jožefa, ktere so na škodo bile deželi. Ta obljuba ni se nam spolnila; — 1809. leta je nadvojvoda Joan razglasil proklamacijo z izrečno obljubo, da se povrne stara ustava. Ali se je to zgodilo? Ravno nasproti se je zgodilo, — „iz pisem starodavnih deželnih pravic so nam vili patrone za deželno brambo“. Prav te besede je govoril mož, ki se mu častne svetinje svetijo na prsih. Težavno mu je bilo spolniti to dolžnost, al spolnil jo je vendar-le. Načrt Vaše adrese žali tirolsko ljudstvo na najobčutljiviši strani — ker žali njegovo vero. Sto in sto prošenj o šolskem vprašanji leži v cesarjevi pisarni in pri ministerstvu. Kako naj se rešijo, pové nam načrt Vaše adrese — brezobzirno in ostro! Jaz nikakor ne morem verjeti, da se vlada vjema s takim adresnim načrtom; kajti kaj družega je, če stranka dela, in kaj družega je, če dela vlada.

O zboljšanju plače duhovščini pravi Greuter to-le: Duhovščina je revna, v nekterih deželah jako revna! To je res; toda jaz Vam v imenu te revne duhovščine rečem, da se vendar motite v njej; ta duhovščina, kakor pravite, je nižja duhovščina; al ponižati se duhovščina vendar ne bode dala s tem, da bi iz Vaših rok sprejela to Danaidno darilo. (Oho! na levici.) To naravnost Vam rečem v imenu niže duhovščine. Rajše bode stradala kakor od Vas sprejela tak dar. Ona bi si le kosček kruha kupila s tem, da prodá cerkveno svobodo? ona bi li pomagala, da bi škofje pravico, po Božji naredbi jim podeljeno, zgubili in več ne smeli svojih duhovnov v Božjem imenu razpošiljati? Ali s tem nasvetom mislite dotakniti se cerkvenega premoženja? Nas s tem ne pridobite, toda Vi se strahite te besede. Velika stranka jo bode prav z velikim veseljem slišala, in to je stranka „internacionalska“; tudi med njo so lačni delalci, in če bogatim samostanom in ustavom hočete vzeti lastnino, da od nje podelite ubogim, potem je pa še družih lačnih, ki se morajo nasiti; za ušesa si zapišete to besedo! (Dobro, dobro! na desnici.) Jaz mislim, da mi vsa zvesta duhovščina v Avstriji pritrdi, ako določno rečem: z vso odločnostjo zavržemo tak dar, kajti hočete ga dati, ker ga vzamete drugim; hočete ga vzeti drugim, da cerkveno svobodo zopet vkujete v spone in da škofe denete v verige, ki ste jih vzeli državnim hudodelcem. (Všečnost na desnici.)

Ako je res, da so tukaj tla porazumenja, hočem počakati, ali nas Tirolce zopet kakor pepeluho pošljete

domú. Potem pa imamo vso pravico reči našemu ljudstvu: „Mi smo ubogali ministerstvo, mi smo semkaj prišli na tla porazumenja, toda ne da bi se bili porazumeli z ljudstvom tirolskim, ampak dali so nam tako-le pismo (adreso)“. Potem pa vemo, gospoda moja, kaj nam je storiti. (Všečnost na desnici.)

Ko je v občni debati par govornikov s puhlimi besedami zagovarjalo Hrbstov načrt, se je v pondeljek začela nadrobna razprava posameznih stavkov te adrese. Proti stavkom 2. 4. 5. 7 in 8 so glasovali Poljaki, za druge stavke so bili. Tirolci in Slovenci so glasovali proti vsem stavkom (pravo!). Pri 9. stavku je Čerkavski nasvetoval premembo, ki meri na to, da se na Galicijo poseben ozir jemlje o postavodajstvu in upravnistvu. Za ta predlog so glasovali Poljaki, Tirolci, Slovenci in Dalmatinci. Pred glasovanjem pa je dr. Poklukar v imenu družih federalistov (med kterimi so bili vsi poprejšnji — razun Bukovincev, Tržičanov, Coronini-a in Istrijanov! —) besedo poprijel in sledečo deklaracijo izrekel: „Poblaščen sem v lastnem imenu in v imenu svojih prijateljev te (desne) strani zbornice izreči: da mi, vpirajoči se na v npravnem pravu vtemeljeno enakost vseh narodov in dežel avstrijske države, za po poljskih poslancih stavljenem premembo le s tem pridržkom glasujemo, da se enakomerno tudi drugim narodom in deželam z ozirom na njihove posebne razmere njenim národom in historičnim posebnostim primerne pravice privolijo. (Dobro tako! kajti s tem naši niso nasprotovali Poljakom, svojega stališča pa vendar niso zapustili, temveč po eni strani svoja načela markantno izrekli, na drugi strani pa solidarnost opozicije okrepčali.) — Konečno je bila adresa z 90 glasovi proti 50 sprejeta. Iz teh števil vendar ves svet vidi, da ustava na tako slabih nogah ne more se zdržati in da je živa potreba, da kmalu sopet pride Hohenwart z oljiko mirú in sprave. — Kakor se sliši, prestane zborovanje spet za 14 dni, da odbori za proračun državni dobijo čas za delo. — Zbornica gospôska je enako adreso v enem dnevu dognala.

— Njih Veličanstvo je imenovalo 15. dne t. m. sedajnega finančnega ministra cizlajtanskega, barona Holzgethan-a, za državnega finančnega ministra ter mu podelilo priznavši njegovo izvrstno službovanje red železne krone prve vrste, na njegovo mesto pa barona Pretis-a, cesarjevega namestnika v Trstu.

Hrvaško. Iz Zagreba 15. jan. Danes se je začel deželni zbor. Velike važnosti je, kar se bode tukaj godilo.

Žitna cena

v Ljubljani 13. januarija 1872.

Vagán (Metzen) v novem denarji: pšenice domače 6 fl. 40. — banaške 7 fl. 30. — turšice 4 fl. 60. — soršice 5 fl. 60. — rž 3 fl. 20. — ječmena 3 fl. 60. — prosa 3 fl. 40. — ajde 3 fl. 80. — ovs 2 fl. 20. — Krompir 2 fl. 20.

Kursi na Dunaji 16. januarija.

5% metaliki 63 fl. — kr. Ažijo srebra 114 fl. — kr.
Narodno posojilo 72 fl. 95 kr. Napoleondori 9 fl. 14 kr.

Loterijne srečke:

v Gradcu	} 13. jan. 1872:	50.	24.	6.	87.	33.
na Dunaji		90.	52.	16.	71.	64.

Prihodnje srečkanje v Gradcu in na Dunaji 27. januarija.